

Hesteavl 1890.

Af Statskonsulent J. Jensen.

Aaret 1890 hører jo til de forholdsvis gode Aar for det danske Landbrug, og da især for de mindre gode Egne, dem, for hvilke Høstens Kvantitet spiller en større Rolle end dens Kvalitet. Og desværre er dette Tilfældet med en stor Del af vort Fædreland. Da disse Egne i Hovedsagen findes i Jylland, og de tildels ere de stærkest hesteopdrættende (eller rettere tillæggende), følger det ligefrem heraf, at 1890 for Hesteavlens Vedkommende i det mindste endte som et godt Aar i Modsætning til 1889, der var særlig foderknapt. Og efter en slet Høst følger som Regel trykkede Priser, fremkaldte ved tvungne Salg.

Enhver, der har været i Jylland eller endog blot hørt denne vor Hovedprovins omtale, vil vide, at den i næsten alle Retninger er mindre begunstiget end Øerne. Der findes kun en sammenhængende Landstrækning paa et Par Miles Bredde langs Østkysten, fra Kaløvig til Grænsen, der m. H. t. til Jordbund og Klima omtrent staaer ved Siden af Øerne, medens hele Resten, paa nogle spredte Kredse nær, staaer lavere i den ene eller den anden Retning; og en ikke ringe Del maa ligefrem kaldes ufrugtbart. Det er paa de middelgode og tildels daarlige Strøg, naar disse have større Græsningsarealer — Enge eller Kjær, — at man er henvist til Tillæg som den væsentligste Indtægtskilde,

og saaledes har det været i Aarhundreder. I de gode Egne, der staa Øerne nær i naturlig Beskaffenhed, har man havt mere lønnende Virksomhed, hvorfor Tillæget i Østjylland heller ikke er stærkere end paa Fyen. De stærkest hestetillæggende Egne ere for Tiden Randers-, Aalborg-, Viborg- og Ringkjøbing Amter.

Disse Oplysninger, der kunne synes overflødige, finder jeg mig dog foranlediget til at fremkomme med, da der er saa mange — der tale med om Heste — som alligevel leve i den mærkelige Vildfarelse, at de nævnte tillæggende Egne ere særlig fede, saa at der kan græsses og opdrættes særlig godt, hvorfor Hestene kunne blive saa store og svære, som adskillige af de jyske ere; men som bekjendt ere saadanne særlig gunstige Naturforhold kun sjældent tilstede. Naar man i andre Fag røbede saa mangelfuldt Kjendskab om de faktiske Forhold til det, man vilde belære i, blev man snart sat i Skammekrogen, men Landbrugsvidenskaberne ere endnu unge og beskedne, og Hestevæsenet har jo næsten Hævd paa at være en Tumbleplads, hvor Liebhave af forskellige Slags have kunnet give deres Fantasier frit Løb; for Tiden er rigtignok den Skade, som de kunne gjøre dermed, forholdsvis ubetydelig, sammenlignet med tidligere, da Hesteavlen nu mere og mere sees fra det Synspunkt, som er det eneste rigtige, og hvorfra de jyske Opdrættere idetmindste altid have seet den: Fordelens. Dette viser sig ogsaa tydelig derved, at Interessen for Hesteavlen er bleven stærkt vakt i den senere Tid, efterat Konjunkturerne for Smørret ere bleve mindre gunstige. Saalænge Andelsmejerierne arbejdedes op og vel ogsaa gave godt Udbytte, optog de, især paa Øerne, de mindre Landmænds hele Interesse. Det var ad den Vej, det betrængte Landbrug skulde op-hjælpes, mange forcerede derfor Fodringen og Besætningernes Størrelse udover det naturlige og fornuftige; alle danske Landmænd, enten de havde Betingelser derfor eller ej, skulde være Specialister i Smørfaget. Men

saa faldt Smørprisen, hvorved nogle mulig kom til at regne efter, hvad Nettoudbyttet havde været i den Tid, alle brasede paa, og saa kunde det vel tænkes, at det ikke overalt var saa meget større, end da man drev en mere alsidig Forretning. I det mindste har man hørt Udtalelser om, at Hjælpen atter mere skal søges gennem Tillæg og Opdræt eller Fedning. Men for lønnende Kvægtillæg og Fedning, som jo ligger naturligst at slaa ind paa for Mejerimænd, møder der for de »gode« Egenes Vedkommende strax den Vanskelighed, at man der mangler en god, naturlig Græsbund, samt at Kvægracen hverken er hurtigvoxende eller trivelig nok.

Da Kjendskabet til og derigjennem Agtelsen for de »grove« Heste i de seneste Aar er bleven mere udbredt, er det naturligt, at tænkende Landmænd ved at sammenligne Opdrætningsomkostningerne og Priserne for Heste og Kvæg ere komne til det Resultat, at det var mest lønnende at lægge de første til. Og derfor seer man ikke alene i Jylland men ogsaa paa Øerne en lignende Fart i Befolkningen nu for at oprette Hesteavlsforeninger som for nogle Aar siden for Andelsmejerierne. Det er naturligt, at Jyderne gaa i Spidsen paa dette Omraade, da Hestevæsenet fra gammel Tid af har været deres Kæphest, og de endnu, trods de talrige fjendtlige Angreb, have beholdt den Slags Heste, som for Øjeblikket ere de mest fordelagtige her, og som trods Forsømmelighed og Forkludring dog endnu ere saa agtede paa Verdensmarkedet, at de, ved Siden af »det gode, danske Smør«, ere de eneste af vore danske Produkter, der have et evropæisk Navn.

Vi have altsaa et solidt Grundlag, der har holdt til meget, at bygge videre paa, men derfor bør man ikke gjøre Reklame ved at overdrive og fortælle Folk, at vi allerede have naaet Fuldkommenheden, thi desværre ere vi endnu langt fra dette Maal, om det nogensinde naaes. Racen er efter den stærke Forkrydsning ikke ensartet eller konstant nok, den er heller ikke saa fuldkommen

som ønskelig i Formen, og den er som Regel for lille og klejn til at kunne koste store Summer. Men der er i alle Retninger i de senere Aar skeet betydelige Fremskridt, hvilket viser, at vi gennem Renavl i en rimelig Tid kunne naa det, vi tilsigtede. Tidligere gik »vi« jo altid ud fra den Forudsætning, at den jydsk Hest var Godtkjøbskram og et simpelt Bæst, hvorfor Hippologerne ogsaa regnede det for en særlig fortjenstfuld Handling at faa den til snarest at forsvinde (gennem Forædling), men nu vide vi heldigvis, at heller ingen af de andre Racer ere fuldkomne, og tillige at vore bedste Dyr vel ere forskjellige fra de andres, men derfor i sin Slags langt fra ringere end hverken belgiske, nordfranske eller engelske Trækracer.

Det er i Virkeligheden ren Sandhed, at Danmark i sin svære Hest ejer en Nationalskat, samt at Befolkningen nu betragter den som en saadan; om end lovlig sent, saa begynde vi dog at værne om dette vort nationale Eje, og i Jylland i det mindste vilde det næppe blive taalt, at »Hestevenner«, som forhen uden at kjende til Sagen, nedrakkede den; ligesaa lidt som man herefter vilde finde sig i, at de kom til at agere Ledere, hvilket der jo nu snart er 100 Aars Erfaring for, at de ikke have forstaaet sig paa.

Det viser sig ogsaa mere og mere, at Ledelsen bøjer sig for og gaaer Haand i Haand med Praxis, saa Opdrætterne faa Agtelse for og Tillid til den. Ved Dommervalgene gaaer man nu ud fra, at de, der skulle bedømme andres Sager, selv maa være dygtige og have præsteret noget i den Retning, Dommerhvervet gaaer. Og det er virkelig en billig Fordring, som respekteres i alle andre Fag, men som der ikke har været taget tilbørligt Hensyn til i Hestefaget. Hvad vilde man vel sige til, at der toges Margarinefabrikanter til Smørdommere? noget, som ikke er mere graverende end at sætte Venner af lette Heste til at bedømme de svære. For at være

fuldt retfærdig maa jeg dog indrømme, at man sjælden har anvendt den omvendte Fremgangsmaade.

Ved det Røre, der er kommen i Hestevæsenet, er Interessen for den forhen »simple Bondehest« vakt hos mange, som ikke tidligere regnede den for noget, saaledes ogsaa hos Folk »udenfor Bondestanden«, og man begynder endelig at tage den Sag op, som andet Steds, navnlig i England, har viist sig saa fordelagtig, ikke alene for Opdrætteren selv, men ogsaa for Racens Udvikling, nemlig: Hestetillæg paa de store Gaarde. Tidligere, da »Blodshestene« vare i Velten herhjemme, blev der tillagt mangan god Hest paa Herregaardene, men siden er deres Hesteproduktion sunken ned til et yderst beskedent Standpunkt. Hestebestanden dér bestaaer jo i Hovedsagen af billige Dyr, og blandt disse har man saa taget nogle Hopper ud og ladet dem bedække, ofte af en billig, ikke altid af en god Hingst. Afkommet er derimod som Regel bleven godt behandlet i alle Maader, men desuagtet har Resultatet som oftest været middelmaadigt nok. Nægtes kan det i alt Fald ikke, at Proprietærene, sammenlignet med de jyske Bønder i de bedre Egne, have indtaget et for lavt Standpunkt i Hestavlens. En af Grundene hertil, om ikke den væsentligste, er, at saa faa større Landmænd ere Kjendere, medens vore jyske Bønder næsten ere det alle tilhobe, og nogle endda ere meget fine Kjendere. I England ere de større Landmænd som Regel ogsaa Kjendere af Dyr, og dette regner jeg som en Hovedgrund til de store Resultater, der ere opnaaede i Avlen dér, navnlig m. H. t. Race-dannelse.

At det kan betale sig, hvor Forholdene ere nogenlunde gunstige derfor, at holde et jydsk Stutteri paa en større Gaard, er utvivlsomt, og det bliver sandsynligvis en god Forretning for dem, der have begyndt eller have Betingelser for at tage fat, thi endnu er Hoppematerialet ikke for dyrt, og Springpengene ere latterlig smaa, efter de Priser, der opnaaes for Hingste. Den, der er gaaet i

Spidsen herhjemme, er vist nok Godsejer Ahlmann til Langholt i Vendsyssel, idet han allerede for 6 Aar siden begyndte at gjøre Indkjøb af gode Hopper, hvilket han stadig fortsætter, og desuden anskaffede en 1. Kl. Hingst. Iaar har han fra Stutteriet solgt en 3-aarig Hingst af eget Tillæg for 3600 Kr. til Holbækegnen, foruden hvad han ellers har solgt til Markedspris, og hvad han spekulerer med eller har bibeholdt til Avl. Hr. A. gaaer den samme praktiske Vej, som vore Bønder og de engelske Opdrættere følge, nemlig: indkjøber det bedste, han kan faa af den Slags, han attraaer, medens de mere theoretiske Opdrættere herhjemme gennem Plejen haabe at kunne oparbejde det Materiale, som de have, selv om det heller ikke er godt. Skade, at Langholt for Hesteforretningens Skyld ikke ligger i »Randers-Eggen«, thi Vendsyssel er udenfor Strøget. Mærkeligt nok have de større Gaarde om Randers hidtil i meget ringe Grad profiteret af Fordelen ved deres i alle Maader gunstige Beliggenhed for Hesteavl. Overprisen, som opnaaes for Randers-Hestene, men som bemeldte Egns Landmænd, mig bekjendt, ikke faa for noget andet Produkt, har endnu ikke kunnet friste dem i mærkelig Grad til at udvide Hesteforretningen. Dog kunne de lave Smørpriser mulig ogsaa øve deres Virkning her. For Folk, der ere en Smule interesserede i Heste, er »Randers-Eggen« et Eldorado, og for den mindre kyndige er der den bedste Lejlighed til at lære, thi Randers-Bønderne ere flinkere i de fleste Hesteavlsspørgsmaal, end Theoretikerne tro.

Naar jeg omtaler den jyske og den danske Hest som omtrent værende en og den samme, vil det maaske støde enkelte, men i Virkeligheden begaaes der, som det senere skal paavises, ingen stor Fejl der- ved, thi i hele Jylland drives der nu kun Avl af jyske Heste, o: svære Heste, paa Fyen, der, hippologisk seet, har hørt til de »blandede Distrikter«, har den svære Hest altid havt afgjort Overvægt — om end den

lette ved Dyrskuerne har været draget mest frem — og er for Øjeblikket omtrent eneherskende, idet man i stor Stil supplerer det svære Materiale med Avlsdyr fra Jylland. Lolland-Falsters Avl er jo udelukkende svær, alt-saa staa nu kun Sjælland samt Bornholm som »blandede Distrikter«, idet de svære Heste trænge stærkt frem og true med at fortrænge de lette paa flere Egne.

Efter sidste Kreaturtælling 1888 viste det sig, at Hestetillæget aftog paa Øerne, medens det tiltog efter en uhyre Maalestok i Jylland. Dette Forhold peger hen paa, at den Slags Heste, der tillægges paa Øerne, ikke betale sig saa godt i Forhold til andre Landbrugsprodukter som de jyske. Og netop siden Tællingen er det fornemlig, at Avlen af de jyske Heste er trængt ind paa alle Øerne, hvilket tyder paa, at Øboerne selv anse disse for fordelagtigere end deres stedvante Slags. Paa Sjælland er det især i Holbæk Amt, at den jyske Hest vinder Terræn.

»Den jyske Avl« præsterer paa lidt nær alle de Heste, vi udføre til Udlandet, og tilmed gaaer der fra Jylland en stor Del Arbejdsheste til Kjøbenhavn og Øerne. Fyen udfører ligeledes adskillige Heste flere, end der indføres, medens Sjælland (Kjøbenhavn fra-regnet) højst leverer nogle faa Hundrede (lettere) Heste til Udførsel*), hvoraf de bedste ere »højtgaaende« Kjøreheste, men Flertallet dog vistnok er Droschkeheste; til Kjøbenhavn gaa derfra desuden enkelte Kjøreheste, nogle Artilleriheste og en Del smaa, billige Heste, der konkurrere med de svenske til »lettere Brug« i og om Hovedstaden. Det er en Selvfølge, at det paa lidt nær er de bedste Heste, der sælges, og regner man Antallet til 500—1000 Stkr. aarlig à 5—600 Kr. i Gjennemsnit, saa komme vi til det Resultat, der ingenlunde er gun-

*) Efter Toldlisterne expederedes der i 1887 400 Heste fra Sjælland direkte til Udlandet, hvoraf utvivlsomt mindst Halvdelen var svensk.

stigt for den sjællandske Hesteavl som landøkonomisk Indtægtskilde: at det sjællandske Landbrug til Gjengjæld kræver en Tilførsel af mindst 1000 dyrere jyske og fyenske Heste aarlig, og for Resten maa det tage til Takke med Affaldet fra den, hovedsagelig »lette«, sjællandske Avl som Arbejdsdyr, hvilket beløber sig til mindst 3000 Stkr., hvis Værdi utvivlsomt staaer under den Sum, de have kostet at opdrætte.

Bornholm, der tidligere ikke har drevet »svær« Hesteavl i synderlig Grad, har i det sidste Par Aar ogsaa indført jyske Hingste, der ligesom de paa Sjælland bedække forholdsvis mange Hopper.

Hvor ringe Hestetillæget er paa nogle af Øerne vise følgende Tal:

Efter Tællingen 1888 over Føl, fødte i 1887 havde:

Sjælland.....	4178,
Bornholm.....	360,
Lolland-Falster....	836,
Fyen.....	3755, men
Randers Amt.....	3677 og
hele Jylland.....	20529.

Sjællands 5 Amter tilsammen opvise 500 flere fødte Føl end Randers Amt alene.

Disse Tal pege tydeligt paa det uberetigede og unaturlige i at stille den »lette« Hest ved Siden af den »svære« her i Landet, og endda er den første i kjendelig Tilbagegang, medens den anden er i rivende Fremgang. Jeg skal her ikke opholde mig ved Gjennemsnitsværdien eller den økonomiske Betydning, hver Slags Heste har, derom kunde der jo disputeres. Derimod vil jeg søge gennem Tal at oplyse om det muligt rigtige Forhold mellem de to Retninger i Avlen, saaledes som det kan fremstilles for Øjeblikket.

Forskjellen mellem svære og lette Heste er jo temmelig vag og ubestemt, altid bygget paa Skjøn og fuldstændig beroende paa, hvordan Hestebestanden er i

de forskellige Egne. Saaledes vare de uddøde »lette« Hingste i Jylland som Regel sværere end de »svære« paa Sjælland, medens Skjellet er skarpere paa Fyen og Bornholm. Det vil let sees, at denne Maade at klassificere paa har sine Mangler, hvorfor den ogsaa vil gaa ud af Spillet en Gang, men saalænge denne Inddeling bestaaer, og vi ikke have anden Inddeling (efter Race eller mere specielt Brugsøjemed), maa vi regne med den.

Vi have jo ingen Statistik, saaledes som i flere tyske Provindser, hvor »Kaaring« er indført, over Antallet af alle ved hver Hingst bedækkede Hopper, vi kunne blot tilnærmelsesvis rigtig faa Oplysning om Antallet af bedækkede Hopper ved de paa Statshingstskuerne præmierede Hingste igjennem Statsdyrskuekommissionens Aarsberetning. Men uagtet denne Opgjørelse for det tilsigtede Øjemed lider af væsentlige Mangler, saaledes ved at Dommerkomiteerne gaa lavere i Kvalitet ved et Skue end ved et andet, ved at der er Mangel paa Præmiehingste i enkelte Egne, saa at et større Antal Hopper dér end andre Steder bedækkes af ikke anerkjendte Hingste, som man intet véd om, saa troer jeg dog, det er rigtigt for at skifte Sol og Vind saa vidt muligt lige mellem de 2 Avlsretninger her i Landet at levere endnu en Statistik (foruden den over Antallet af de i hver Provins fødte Føl), bygget paa de officielle Opgivelser over Benyttelsen af saavel svære som lette Hingste. Jeg véd vel, at de første lide nogen Uret ved denne Opgjørelse, da det er de stærkt opdrættende Egne i Nord- og Vestjylland, der have for faa Præmiehingste i Forhold til Antallet af de bedækkede Hopper, men de svære Heste eller de fattige Egne have aldrig været vante til at blive begunstigede, og de første ere desuden stærke nok til at kunne være højmodige mod de svagere lette. Det er dog nødvendigt at henlede Opmærksomheden paa, at nedenstaaende Tal blot ere tagne ud af de to sidste Beretninger fra 1888 og 89, medens 1890, (hvorom der endnu intet

Tabel I:

	Antal Hopper bedækkede ved Præmiehingste:							
	til sværere Brug				til lettere Brug			
	1888		1889		1888		1889	
	i alt	i Gjennem- snit pr. Hingst	i alt	i Gjennem- snit pr. Hingst	i alt	i Gjennem- snit pr. Hingst	i alt	i Gjennem- snit pr. Hingst
Sjælland.....	771	40	1014 ¹⁾	48	767	32	1055	42
Bornholm.....			104 ²⁾	34	315	39	277	46
Lolland-Falster .	454	28	574	44	116 ³⁾	23	200 ³⁾	40
Fyen	1251	57	1586	69	260	32	126	42
Jylland:								
Hjørring Amt ...	1008	67	1039	69	104	35	130	65
Aalborg	1242	69	1550	74	64	32		
Viborg	1154	48	1366	62	c. 30			
Thisted.....	664	66	950	79	156	39	60	60
Ringkjøbing....	1223	90	1790	94	32	32		
Ribe	778	111	1182	98				
Vejle	865	51	1002	56	30		30 ⁴⁾	30
Aarhus	1230	47	1299	68	210 ⁵⁾	105		
Randers	1830	73	2338	80	85	42		
Danmark	12470	60	15794	70	2169	35	1878	45
Antal Hingste ...	209		227		61		42	

¹⁾ 122 Hopper bedækkede ved jydsk Hingste.

²⁾ c. 100 Hopper ved jydsk Hingste.

Alle disse Hopper ere bedækkede ved mindre og »klejnere» Landheste.

⁴⁾ Disse 30 Hopper ere bedækkede af en lettere slesvigsk Hingst.

⁵⁾ 162 af disse bedækkede ved den 20aarige Elkjær, en lille, letløbende, men svær og stærk, udtalt jydsk Hingsti.

foreligger) er en Del forskjellig fra dem, idet Tillæget er tiltaget yderligere overalt, uden at Hingstetallet er steget i samme Forhold. Og sandsynligvis er det Tillæget af svære Heste, af hvilken Slags der er indført en Del til Øerne, der særlig er tiltaget. Desuden er jo den lette Afdeling forsvunden fra Jylland i det sidste Aar.

Tabel II.

	Antal Hopper bedækkede ved Præmiehingste:							
	til sværere Brug				til lettere Brug			
	1888		1889		1888		1889	
	i alt	i Gjennem- snit	i alt	i Gjennem- snit	i alt	i Gjennem- snit	i alt	i Gjennem- snit
Sjælland.....					1538	36	2069	46
Bornholm.....			104	34	315	39	277	46
Lolland-Falster .	570	27	774	43				
Fyen.....	1251	57	1586	69	260	32	126	42
Jylland.....	10705	63	12736	74				
Danmark	12526	59	15200	70	2113	36	2472	46
Antal Hingste...	211		215		59		54	

Se vi nu lidt paa Tallene, da viser der sig betydelig Stigning af Antallet af de ved hver Hingst bedækkede Hopper fra 1888 til 1889, (hvorfor begge Aargange helst bør slaas sammen og, som nedenfor er skeet, et Middeltal uddrages for det tilsigtede Øjemed). De lette Hingste bedække i Gjennemsnit kun 60 pCt. af det Antal, de svære have bedækket; hine ere ogsaa aftagne i Mængde, fra 61 til medens Sjælland alene dog holder Balance (24). Det hele 42, Antal ved lette Hingste bedækkede Hopper

er aftaget fra 2169 til 1878, medens det for de svære Hingstes Vedkommende er steget fra 12470 til 15794. Forholdet mellem begge Afdelinger efter Antallet af de bedækkede Hopper bliver omtrent: 2000 til 14000 (fra begge Aar tilsammen), medens det efter Antallet af fødte Føl (Sjælland og Bornholm repræsenterende den lette Afdeling) bliver: 4500 til 25000.

For ikke at gjøre Uret har jeg lavet en anden Tabel (Tab. II), efter hvilken hele Sjælland betragtes som »let« og Jylland samt Lolland-Falster som »svær«, medens Bornholm og Fyen ere opførte med det Antal lette og svære, som de udvise. Efter denne faa vi lidt gunstigere Forhold for de »lettes« Vedkommende end efter Tab. I, nemlig: 2300 til 13900. Men selv under saa gunstige Forhold for de »lette«, bliver Forholdstallet for Tiden dog kun dette: 1 »let« mod 6 »svære« Heste i hele Danmark.

Som foran anført udføres der jo herfra af danske Heste næsten kun af den svære Slags, hvorfor det altsaa i Virkeligheden ikke kan kaldes helt uberegtiget at betragte den jyske Hest som Repræsentanten for den danske. Derimod bliver det, som anført, en Uretfærdighed, naar vi herhjemme stadig stille de 2 Retninger sideordnede, f. Ex. ved vore Fællesskuer for hele Landet.

Da jeg er overbevist om, at de, der hidtil have lagt Planen for Præmieringen ved vore Landmandsmøder have handlet i god Tro og ment at have viist størst mulig Retfærdighed, ved at stille begge Avlsretninger lige (eller omtrent lige) m. H. t. Præmiebeløb, skal jeg oplyse om, hvordan Forholdene have været fra 1861—1888, begge inklusive, for i Fremtiden at hindre Gjentakelse af det, der har fundet Sted.

Af Tabellen vil man til sin Forundring se, at Præmie-sommerne vare lige for svære og lette Heste ved de to Skuer i Horsens og Odense, da vi endnu havde Slesvig og Holsten, der jo netop udmærke sig ved forædlet Heste-

avl, medens vi efter 1864 faa en ny Klasse (forædlede eller ædle Heste), som jo næsten ikke findes, og som har viist sig at være af ringe Betydning for vor Hesteavl.

Tabel III.

	A. Svære Heste	B. Lette Heste		
	Kr.	Kr.		
Horsens 1861	1800	1800		
Odense 1863	1800	1800		
		a. Ædle og forædlede	b. Landheste	Til- samm.
		Kr.	Kr.	Kr.
Aarhus 1866	2250	1500	2050	3550
Kjøbenhavn 1869..	2550	1800	2550	4350
Nykjøbing p. F. 1872	1940	1500	1800	3300
Viborg 1875	2100	1400	1500	2900
Svendborg 1878...	2100	1400	1400	2800
Aalborg 1883	2600	1050	1250	2300
Kjøbenhavn 1888..	4500	1800	4000	5800

Som det ogsaa fremgaaer af Tabellen, har der ikke været synderlig Forskjel paa de 2 Slags Heste, pekuniært seet, om Skuerne have været holdte i Jylland eller paa Øerne, kun i Aalborg 1883 var der en kjendelig Nedgang i Præmiebeløbet til de lette Heste. Selv ved de jyske »Fællesskuer« har man, følgende Traditionen, holdt paa de »lette« Heste, der hidtil have faaet forholdsvis langt flere Præmier, ikke alene end der tilkom dem i H. t. deres Antal i Jylland, men ogsaa til deres Betydning, da den lette Klasse i mange Aar har gaaet og gjældt for en Udskudsklasse. Men endelig døde den heldigvis af sig selv 1890, efter at der i 1889 kun var præmieret 4 lette Hingste ved de jyske Statshingsteskuer.

Tabel IV.

	Efter Husdyrloven 1862.				Efter Husdyrloven 1881.				Efter Husdyrloven 1887.			
	1876, det første Aar, da Stutteri-Beretning foreligger				1881				1888			
	Statens Tilskud		Højeste Præmie		Statens Tilskud		Højeste Præmie		Statens Tilskud		Højeste Præmie	
	Svære	Lette	Svære	Lette	Svære	Lette	Svære	Lette	Svære	Lette	Svære	Lette
Sjælland	Kr. 4942	I Pr. 300	I Pr. 300	I Pr. 280	II Pr. 300	I Pr. 300	II Pr. 350	III Pr. 200	Kr. 9000	II Pr. 350	I Pr. 350	II Pr. 350
Fyen.....	4176	I 500	I 500 ²⁾	I 500	I 500 ³⁾	I 500 ³⁾	II 350 ⁴⁾	I 400 ⁵⁾	6000	I 400	I 400	I 400 ⁵⁾
Bornholm	661	I 228	I 228	I 100	II 100	II 100	I 150	II 150	800	II 400	II 150	II 150
Lolland-Falster.....	1264	I 400	I 400 ⁶⁾	I 300	I 300 ⁷⁾	I 300 ⁷⁾	I 300	II 200 ⁸⁾	3000	II 400	II 400	II 200 ⁸⁾
Øerne tilsammen.....	11045			12088					18800			

Ribe Amt	536	II 150 ⁹⁾ I 130	1085	I 250 ¹⁰⁾ I 250	1900	I 300 I 200 I 300
Ringkjøbing	727		1400		2800	
Vejle alene					2800	
Vejle Skanderborg Amter	1651	I 400 II 350	2297	I 350 II 350		
Gl. Aarhus og Randers Amter.	2816	I 300 ¹¹⁾ II 250	3728	II 300		II 200
Aarhus Amt alene					4800	I 350 II 200
Randers					5200	I 500 ¹²⁾ II 300
Viborg	1556	I 400 II 320	2118	II 300 III 250	3300	II 300 II 150
Aalborg	1734	I 200	2274	II 200	4000	I 350 II 300
Hjørring	1186	II 240 I 300	1878	II 250 II 200	3200	I 300 I 150
Thisted	747		1132		2400	I 300 II 150
Jylland tilsammen	10955		15912		30400	
Hele Danmark	22000		28000		49200	

1) II Æ betyder 2. Pr. for ædle Hingste. 2) Bæveren 3, bedækket 26 Hopper. 3) Estaban, Antallet af bedækkede Hopper ikke opgivet. 4) Tom, Hannoveraner, bedækket 12 Hopper. 5) Estaban, bedækket 12 Hopper. 6) Sherif, Antallet af bedækkede Hopper er ikke angivet, men var sandsynligvis højst ubetydeligt. 7) King of Norfolk, Fuldblodshingst, bedækket 12 Hopper. 8) Baldur, bedækket 11 Hopper. 9) Den berømte Claus i Agersnap, der bedækkede 200 Hopper aarlig. 10) Agersnap, bedækkede 214 Hopper. 11) Mazeppa, der bedækkede 48 Hopper. 12) Valdemar, Engebjerg, 1. Pr. Hingsten fra Udst. i Kjøbenhavn.

Ved Hingsteskuerne (se Tabel IV) er den lette Afdeling ogsaa af Mangel paa Kjendskab til det faktiske Forholdstal mellem de 2 Retninger stadig gaaet af med Profiten; ikke alene have Øerne, for hvilke Hestetillæg spiller en temmelig ubetydelig Rolle, faaet forholdsvis de største Pengesummer, men oftere har en »let« Hingst, der har bedækket 10—20 Hopper, faaet en Præmie paa indtil 4—500 Kr., altsaa ca. 20—40 Kr. Statstilskud for hver af den bedækket Hoppe, medens der for en fortrinlig jydsk Hingst, der har bedækket over 150 Hopper, har været ydet fra $\frac{1}{2}$ til højst 2 Kr. pr. Hoppe. Den ny Husdyrlov har heldigvis bidraget til at begrænse det rent vilkaarlige Skjøn over, hvad der tilkommer Distrikterne, idet Antallet af fødte Føl for en Del lægges til Grund for Beregningen af Præmiesummernes Størrelse, medens ligeoverfor Vurderingen af de 2 Hesteslags mod hinanden Dommernes personlige Skjøn vel endnu alene er afgjørende.

Men ventelig vil det: at Spørgsmaalet bliver fremdraget, bidrage til en rigtigere Fordeling af Præmierne mellem de to konkurrerende Afdelinger. De stærkt interesserede Jyder og vel ogsaa Fyenboerne ville i alt Fald i Fremtiden nok vaage over, at de komme til deres fulde Ret, hvad jo Tallene vise, at de ikke altid og overalt ere. —

Aarets store Begivenhed paa Hesteavlens Omraade herhjemme var unægtelig »Foreningen af jyske Landboforeningers« Fællesskue i Aarhus, der var det største og bedste Skue for jyske Heste, der hidtil har været holdt. Med Hensyn til Dyrskueplanen var der, som anført, skeet den Forandring i det traditionelle, at den »lette Afdeling« blev strøget. Til Gjengæld kom vi lidt med paa et andet Omraade, hvor vi hidtil have holdt os tilbage, nemlig: Fremstilling af unge, uudviklede Dyr. Men vi gik fremad med smaa Skridt, idet vi blot toge de 3-aarige Hingste op i en særskilt Klasse; forhaabentlig faa vi dog endnu en Aargang med næste

Gang. Desuden var der udstillet 2- og 3-Aars Hoppeplage af »De samvirkende jydsk Hesteavlforeninger«. Trods den saaledes næsten revolutionære Omvæltning i Ordningen af Skuet, troer jeg nok at turde udtale, at alle vare tilfredse dermed og følte, at den gamle var dødsdømt.

Hvad Samlingen af Heste i sin Helhed angik, da sporede der ikke alene Fremgang i Godhed, derunder indbefattet Størrelse og Masse, men ogsaa i Ensartethed og jydsk Præg. Det er øjensynligt, at vi ere gaaede godt fremad siden Fællesskuet i Horsens 1885, og se vi længere tilbage, da bliver Forskjellen navnlig for Hingstenes Vedkommende meget stor. Disse »pæne«, ikke store eller svære Heste, af lidt forædlet Præg, som den Gang stode højt i Kurs, og som endnu yndes paa Øerne, forsvinde og give Plads for en grovere, sværere, om just ikke altid regelmæssigere, saa derimod i Artningsevne paalideligere Type. Jo mere man faaer Forstaaelse af Rénavlens Betydning, og jo mere man bliver Kjender af udprægede Racedyr, desto mindre sætter man Pris paa disse ideale Blandingsformer, der tilfredsstille alle, og som derfor endnu ogsaa ere søgte til Tillægsbrug. Racedyr ere jo i Modsætning til heldige Krydsningsprodukter sjælden helt fuldkomne, især i den Slags Kjenderes Øjne, der ville have alle Heste støbte i én Form (den ædle); derimod have de i Reglen store eller i alt Fald udprægede Partier, men som Udenforstaaende rigtignok ikke altid kunne vurdere.

Den Kjendsgjerning, at den jydsk Hest, uagtet forskjelligt indblandet fremmed Blod, hovedsagentlig gennem et kyndigt Udvalg af Tillægsdyr bliver bedre og mere ensartet, maa være en Trøst for Fyenboerne, der helt følge Jydernes Spor i Hesteavlen, men som rigtignok ere en Menneskealder bag efter disse. —

Samtidig med vort Skue i Aarhus afholdtes den første, tyske Hesteudstilling i Berlin. Den var storartet og fortrinlig, hvad de forskjellige tyske, for-

ædlede Hesteslags angik. Det var navnlig de højt forædlede, østprøjssiske Soldaterheste, der gjorde Lykke, men ogsaa de større og mere massive Marskheste fra Holsten, Hannover og Oldenburg vare fortrinlig repræsenterede. Med svære Heste var det derimod kun daarlig bevendt, idet den eneste Race af saadanne indenfor det store, tyske Rige er den »danske« fra Nordslesvig. Der var udstillet en Del gode, danske Hingste fra Tønder-Egnen og Hopper, mest fra Østkysten. Gjennemgaaende var det kjønne Heste, men ikke saa svære som »Jyderne«, derimod alle brillant »gaaende«. De tiltrak sig en Del Opmærksomhed blandt de tyske Hippologer, der begynde at faa Øre for de berettigede Krav, Landbruget stiller til sværere Heste, og det vilde ogsaa være mærkværdigt, om man i Tyskland ikke skulde faa Øjnene op for den Skat, de erhvervede, da de erobrede Slesvig. Præmie-Hingsten Jens blandt de unge blev solgt til Kronprinsen af Italien for 11000 Mark. —

Med Hensyn til Avlsforeningssagen er der intet Nyt at melde. Der er over hele Landet oprettet Hesteavlsforeninger, dog fornemlig i Vendsyssel og Thy samt i Viborg Amt og for Øernes Vedkommende paa Fyn og i Vestsjælland, Røret smitter! I indeværende Aar bliver det sandsynligvis i andre Egne, man tager fat, og saaledes bliver det forhaabentlig ved, til hele Landet er ompændt af et Næt af Avlsforeninger. I de forskjellige Egne af Landet arbejdes der efter noget forskellige Principer; saaledes ere smaa Foreninger, der selv eje Hingst, almindeligst i Jylland, medens man paa Øerne har anlagt Foreningerne efter noget større Stil, idet flere omfatte et helt Amt. Hingstene, der kunde være det naturlige Samlingspunkt for Medlemmerne, tilhøre saa i Reglen udenforstaaende Privatmænd eller Aktieselskaber. Om den Maade at virke paa i Længden vil kunde holde sig, staaer tvivlsomt for mig; de smaa Foreninger med Statstilskud til Anskaffelse af en god Hingst skulle nok bestaa.

Efterspørgslen efter Hingste til Foreninger har været stor i 1890, særlig har det været jydsk Hingste, der have været efterspurgte, saavel af Jyder som Øboer og Slesvigere. Der er ogsaa solgt et temmelig stort Antal, mest unge Hingste i 3—4 Aars Alderen, da de ældre med faa Undtagelser ere paa faste Hænder. De højeste Priser have været: 10,000 Kr. for »Munkedal«, 8 Aar, rødblisset, solgt af Jens Dalsgaard, Yttrup i Salling, til en Forening smstds., 8,000 Kr. for en mørkebrun 5-Aars Hingst, købt ved N. Pedersens Auktion paa Høgstedgaard af en Forening, N. for Hjørring, 8,000 Kr. for Valdemar-Aaby, 3 Aar, købt ved Fællesskuet i Aarhus af en Forening i Brønderslev, Vendsyssel, 8,000 Kr. og 2000 Kr. »i Vilkaar« for Niels Ebbesen, rød, 2 Aar, købt ved Dyrskuet i Randers af en Forening ved Grenaa. Ellers har Prisen for lovende 3-Aars Hingste været omtr. 6,000 Kr. Tallet paa brugbare Hingste, der ere solgte i Jylland i 1890, kan jeg ikke opgives nøjagtigt, men jeg antager, det beløber sig til ca. 20 til en Salgspris af ca. 100,000 Kroner.

Hingsteprisen er stadig noget stigende, da Efterspørgslen er større end Tilbudet paa gode Dyr; men det er et Spørgsmaal, om den noget fremkunstlede Stigning ikke burde hæmmes, thi Prisen er i Virkeligheden høj nok til at gjøre et godt Hesteopdræt lønnende, og de næsten fabelagtige Summer, der betaales, komme i Reglen kun heldige Spekulanter til gode, medens Foreningerne blive trykkede af en stor Gjæld ved det dyre Indkjøb. Hele vor Hingstehandel er jo desuden kun en Omsætning Mand og Mand imellem, saa den intet betyder som Indtægtskilde for Staten; thi vore Hingstepriser ere for høje for Udlandet, saa den Afsætning, vi kunne beregne dertil, altid bliver begrænset; desuden er det et stort Spørgsmaal, om vi ikke ligesom Belgierne ville komme til at beklage, om Tyskerne tage de bedste, ja blot de nogenlunde brugbare af vore Hingste; thi Mangelen er i Virkeligheden temmelig følelig i de fleste

Egne af Jylland, uagtet vi have et Utal af Udyr, der bedække.

Det er naturligt, at de kolossale Priser for Hingste have affødt en stærk Spekulation i »Hingsteæmner«, især i disse sløje Tider. Der er ogsaa opstaaet flere smaa Hingsteopklækkere — i Lighed med hvad der haves i Udlandet, — men endnu ere de selvfølgelig kun Begyndere i Faget. Der hører flere ikke almindelig forenede Egen-skaber til for at gjøre paa en Gang sig selv og Samfundet en Tjeneste med at være Mellemlid, blandt andet nogen Intelligens og Hæderlighed, thi vi ere ikke tjente med, at Hingstehandelen er og bliver betragtet som en Humbugsforretning.

Atter finder jeg Anledning til at minde det hingste-søgende Publikum om, at det gratis kan henvende sig til mig om Oplysninger, og at det kan straffe sig haardt at undlade det. Saaledes købte Udsendinge fra en Forening i Vendsyssel ved en Hingsteauktion i November en mørkebrun 4-aars Hingst (for 8000 Kr.) under Forudsætning af, at den gode Stamtavle, med hvilken Hingsten har konkurreret heldigt ved Dyr- og Hingsteskuer, var rigtig. Men nu bagefter have de faaet at vide, at Stamtavlen langt fra er fin, hvilket selvfølgelig gjør, at Hingsten har en langt ringere Værdi, end den Pris, der er betalt. —

Desuden have de talrige Avlsforeninger bragt Liv i Følhandelen, saaledes at gode Hoppeføl af god Afstamning nu ere mere kurante og værdifulde end jævnt gode Hingstføl. Fyenboerne købe nogle af de bedste og betale dem højt, saaledes faldt der livlige Bud ved en Auktion i Ringe i Septbr. over 9 jyske Hoppeføl, og Prisen gik op til 375—600 Kr. pr. Stk. Samtidig blev der ogsaa solgt 4 forædlede (Frederiksborg-) Føl, der knebent opnaaede Pris er fra 265—340 Kr. pr. Stk. Ogsaa gode Hopper betales med gode Priser, saaledes er en 3½-aarig, jysk Hoppe, der fik 1ste Præmie ved Plageskuet i Aarhus, ligeledes solgt til Fyn for 2200 Kr., medens en anden

god, stærk, jydsk (2 Aars) Hoppeplag, efter »Poukjer-
gaard« i Vendsyssel, er solgt for op imod et Par Tusende
Kroner til Godsejer Ahlmann, Langholt. I det hele kan
man sige, at der er alt ønskeligt Liv i Hesteavl, især
i de Egne, hvor den spiller nogen større økonomisk
Rolle som i Jylland og maaske fornemlig paa Fyen,
hvilket spaaer godt for Fremtiden.

Om de lettere og ædlere Hestes Fremtid her i
Landet er det ikke saa let at have nogen bestemt Me-
ning; der er vel tilsyneladende Interesse nok for Avlen
af den Slags, idet der baade tales og skrives meget
derom, og der ogsaa arbejdes stærkt for Oprettelse af
Avlsforeninger, men alligevel er det et Spørgsmaal, om
man har synderligt Hold paa Opdrætterne. Naar en
Forretning ikke regnes for absolut lønnende, er det ikke
let at faa Folk til at arbejde eller bringe Ofre derfor.
Af vore store Landejendomsbesiddere er der hidtil ingen,
der synes at have følt Attraa til at gaa i de østprøjsiske
Godsejeres Spor, og Bønderne ere som Regel ikke idea-
listisk anlagte. Desuden er der for den »lette« Avls
Vedkommende den Hindring for Fremgang, at man synes
at være uenig om Maal og Midler. Nogle ville saaledes
af det stærkt forædlede og uensartede sjællandske »sted-
vante« Materiale gennem Brug og Pleje samt Udvalg
atter skabe en Landhest i Lighed med den, der fandtes
forhen, andre stille højere og ville skabe en Race af
Frederiksborg-Heste, tjenlige til Kjørebrug og til Kryds-
ning med Fuldblod for derved at frembringe Remonter,
atter andre tro ikke paa, at den endnu blomstrende
»Hamlet-Slægt« kan bevares ved Indavl, hvorfor man
vil »opfriske Blodet« med østpreussiske Heste, ogsaa
for at skaffe Remonter. Og endelig er der et Parti, som
vel tildels repræsenteres af nogle større Godsejere og
Officerer, der ikke ret respekterer »Frederiksborg-Hesten«,
men derimod vil have Avl af højtforædlede, store »Blods-
heste« i Lighed med den tyske. Hvilken Opfattelse, der
er den rette eller vil gaa af med Sejren, er vel tvivl-

somt, men et synes utvivlsomt: at der ikke opnaaes noget ved Uenighed, hvorfor rette Vedkommende burde klart og tydelig udtale et bestemt Program, og derimod ikke, som det er gjort, blot nøjes med at beskrive en saa rummelig Mønstertype, at selv Jyder kunde vedkjende sig den som deres Ideal. Hvis det ikke kommer til alvorlig Handling i en eller anden bestemt Retning inden ret mange Aar, vise Tabellerne klart, hvorhen den lette Avl gaaer. Paa Fyen er der dog foretaget et positivt Skridt til den ædle Hesteavl's Fremme, idet en af Lehnbesidderne har ladet afholde et Skue for forædlede Hopper med Føl efter ædle Hingste. Ligeledes skal der nok paa en mindre Gaard paa Fyen oprettes et lille Stutteri for ædel Halvblodsavl. Som et Bevis paa Handling og Offerberedvillighed maa man haabe, at dette maaske dristige Foretagende maa blive til Virkelighed samt til Gavn og Glæde for Vedkommende. —

Hestehandelen har, som antydet, været ret god, vel begyndte den mindre lovende, hvad Priser angik, der i Vinteren og Foraaret sank dybere, end vi have kjendt dem i flere Aar, men hele Sommeren og Efteraaret har den været saa meget desto bedre. Bønderne have paa Grund af den rige Høst selv kunnet diktere Prisen. Og den har for store 1. Kl. Heste i Jylland været fra 800—1000 Kr. og derover, 2. Kl. fra 6—800 og 3. Kl. fra 450—600. Droskeheste til Paris have været vanskelige at faa iaar, og Prisen har været betydelig højere end ifjor. Til det tyske Artilleri har der i Efteraaret været foretaget Opkjøb af lettere jydsk Heste til ca. 700 Kr. pr. Stk. og til Droskebrug i Magdeburg er der solgt en Del til 5—600 Kr.

Af Luxusheste er der fra Øerne solgt adskillige for 8—900 Kr. pr. Stk. og enkeltvis mere.

Som naturligt er under de gunstige Foderforhold i Efteraaret, vare de militære Udsætterheste dyre, saaledes kostede ved Auktioner over Rytterheste i Kjøl-

benhavn og i Aarhus smaa danske, tildels meget gamle Heste omtrent 300 Kr. i Gjennemsnit, medens de tyske »Blodsheste« kostede omtrent fra 150—250 Kr., hvilket var betydeligt mere end ifjor, da Prisen bevægede sig fra 80—158 Kr. (enkelte derover) ved Husar-Regimentet. Artilleriets Trækheste (danske) ere jo altid dyrere, ligesom de ere bedre af Kvalitet efter vore Begreber. Udførselen, der jo udelukkende gaaer sydpaa til Tyskland og Frankrig, har i det forløbne Landbrugsaar udgjort 15043 mod 16967 i det forrige Aar. Indførselen var 5707 mod 6751 i Aaret 1889.

Af literære Frembringelser paa Hestevæsenets Omraade er der foruden nogle Pjecer og talrige, mest polemiske Bladartikler samt hippologiske Rejsebeskrivelser, udkommen 3die Hefte af »de samvirkende sjællandske Landboforeningers Stambog«, indeholdende Hingste, Hopper, Køer og Tyre, samt 3die Hefte af »den jyske Hingstestambog«.